

Tisztelt Polgármester Asszony / Úr!

Az önkormányzat és a megyei könyvtár által kötött megállapodás szerint minden év május 31-ig a megyei könyvtár tájékoztatót küld a települési önkormányzatoknak a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer előző évi tevékenységéről. Ebben az évben is tartalmasabb beszámolót készítettünk, az általános részben a megyei tendenciákat mutatjuk be, majd ezt követi az Önök településére vonatkozó szakmai és pénzügyi beszámoló, a hatékonyabb működést szolgáló javaslatokkal kiegészítve.

Fő célok, prioritások 2019-ben:

- **Digitális kompetenciafejlesztés:** Az azt igénylő településeken tanfolyamot vagy előadást szerveztünk annak érdekében, hogy a kistelepüléseken élők (és a könyvtáros kollégák) digitális tudását fejlesszük. Az előadók a megyei könyvtár munkatársai közül kerültek ki.
Összeállítottuk a települési könyvtárosok digitális kompetenciáját felmérő adatlapot, melyet 2020 januárjában továbbítunk majd a kollégák felé.
- **Az olvasás, mint szabadidős forma népszerűsítése, különös tekintettel a gyermek- és ifjúsági korosztályra:** Gondosan válogatjuk - kollégáinkat is bevonva - a kistelepülési könyvtárak gyermekolvasóinak beszerzett dokumentumokat, a 14 évesnél fiatalabb korosztály programjait különös odafigyeléssel szervezzük. Tudatosítottuk a kistelepülési könyvtárosokban azt, hogy a gyerekek könyvtárhasználatának bővítése kulcskérdés, ezért szorgalmazzuk a könyvtárhasználati órák megtartását is.
Igény esetén társasjátékok megvásárlásával igyekszünk minden településen a könyvtár „játékos” oldalát is kidomborítani. Gyermelyen, Pilismaróton és Szomoron már hagyománya van a „Társasjáték napoknak”.
- **A települési könyvtárak retrospektív állományának beillesztése és kereshetővé tétele a József Attila Megyei és Városi Könyvtár integrált könyvtári rendszerében, különös tekintettel az egyedi és helyismereti dokumentumokra:** 2019 során tovább bővült a Textlib integrált könyvtári rendszert használó települések köre, így már csaknem a könyvtárak állományának közel 97 százaléka vált elérhetővé a katalógusunkban. Ez természetesen azt is jelenti, hogy egyedi és helyismereti dokumentumaik is bekerültek a rendszerbe. 2019-ben folytatódott Dunaszentmiklós és Neszmély állományának rögzítése, valamint a kollégák feldolgozták Dág

dokumentumait is. Bokodon, Csolnokon, Dadon és Keszölcön a települési könyvtárosok végzik a retrospektív állomány feldolgozását, míg Tokodon befejeződtek az ilyen irányú munkálatok.

Egyidejűleg folyik a kollégák betanítása a gépi kölcsönzésre is, aminek köszönhetően már az olvasói adatok is könnyebben kereshetővé válnak.

- **A települési könyvtárosok szakmai fejlődésének biztosítása:** A tavalyi év során 3 alkalommal szerveztünk továbbképzést a települési könyvtárosok számára, valamint meghívást kaptak a kollégák a Könyvtári Hét nyitónapján megrendezésre kerülő szakmai konferenciára és az ODR konferenciára is.
- **Könyvtárak felújítása, korszerűsítése:** 2019 során Annavölgy, Dunaszentmiklós és Tarján felújított könyvtárának teljes körű berendezését valósítottuk meg (bútorokkal, függönyökkel, szőnyegekkel, számítástechnikai eszközökkel), valamint Neszmélyre készítettünk még kiegészítő bútorokat.

Az új helyre költözött vértesszőlősi könyvtárban nyújtottunk segítséget a selejtezésben, és vásároltunk néhány informatikai eszközt, kiegészítőt (szőnyeg, függöny), amelyet az NKA támogatási keretből már nem volt módja a kollégáknak beszerezni.

- **Erőteljes PR munka:** Nagyon fontosnak tartottuk 2019-ben is, hogy a megye egész lakossága megismerje tevékenységünket és a KSZR rendszerben lévő lehetőségeket. Reklámanyagokat készítettünk, újságcikkeket írtunk, elkészítettük formailag és tartalmilag is megújult honlapunkat, valamint a friss híreket, pályázati felhívásokat nemcsak e-mailben, de a Facebook-on létrehozott KEMKSZR elnevezésű zárt csoportunkban is közreadtuk. Törekedtünk arra, hogy a kistelepüléseken élő potenciális olvasókat valóságos olvasókká „változtassuk”, ennek érdekében kézműves anyagokkal és apró ajándékokkal támogattuk a falunapokra kitelepülő helyi kollégákat, akik egyidejűleg tájékoztatták is az érdeklődőket a könyvtári szolgáltatásokról.

Kiemelt projektjeink:

- *KönyvtárMozi* előadások propagálása a 2017. évi NKA pályázat mintájára (pl. öko-film vetítés, Komárom-Esztergom megyében forgatott filmek bemutatása), valamint módszertani anyagok és óravázlatok kidolgozása, frissítése.

2019-ben KönyvtárMozi szakmai napot is tartottunk, hogy fellendítsük a jelenleg nagyon akadozva működő szolgáltatásunkat, és felkeltsük iránta az érdeklődést újabb települések számára is. Nyomtatásra kész állapotba hoztuk a gyerekek és a felnőttek részére készült Filmpakk-jainkat.

- *Internet Fiesta 2019.* programsorozaton való részvétel Redmenta típusú online feladatlappal – a 40 szerencsés nyertes értékes díjakkal (pl. könyv, pendrive, mobiltelefon-tartó fülhallgatóval) gazdagodhatott.
- *Olvasótábor* 19 gyermek részvételével Pilismaróton, a Duna-Liget Üdülőben – fő tématicánk a Reneszánsz volt, kiegészítve a környezetvédelemmel. mint állandó témával.
- A *Könyvtári Hét* programjaiba a települések ismételt bevonása és a Megbocsátás hetének kiterjesztése a helyi könyvtárakra is - szorgalmazva az olvasóknál régóta kint lévő dokumentumok visszaszolgáltatását.
- Folytatott és befejezett *könyvtárfelújítás* Annavölgyön, Dunaszentmiklóson, Neszmélyen, Tarjánban és Únyon.
- A 2018-ban alapított „Az év Komárom-Esztergom megyei kistelepülési könyvtárosa” vándordíj, valamint - a települések nagysága szerint - 3 könyvtár részére „Az év települési könyvtára” díj odaítélése.
- A hagyományossá vált *KSZR-naptár* kiadása.

A központi költségvetési támogatás felhasználása

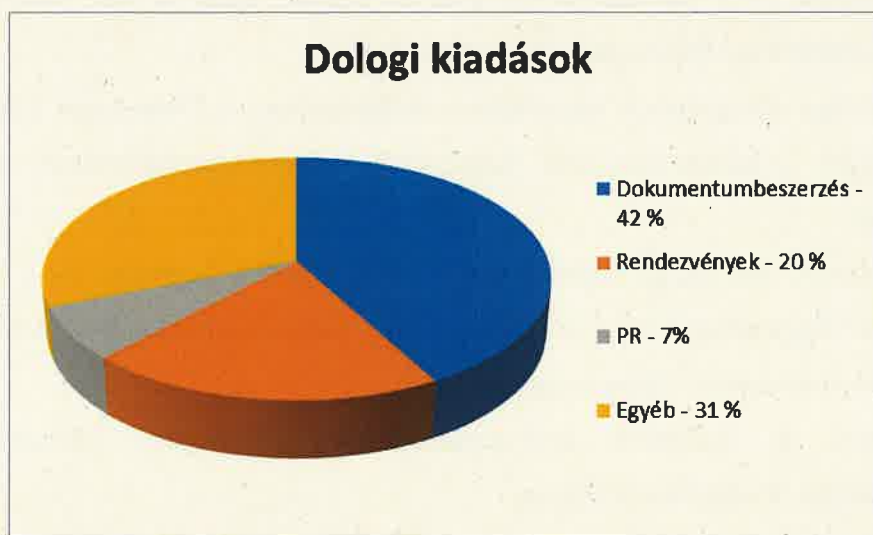
A József Attila Megyei és Városi Könyvtár a 2019-es kistelepülési könyvtári kiegészítő támogatást (2019-ben összesen 53.888.140 Ft) az alábbi módon használta fel:

- dologi kiadások 79 %
- tárgyi eszközök vásárlása 13%
- személyi juttatások (pl. megbízási díjak) 7 %
- személyi juttatások járulékai 1 %.

A kiadások 79 %-át a dologi ráfordítások jelentették. Nem véletlenül olyan nagy ez a szám, hiszen ebbe a csoportba tartozik

- a dokumentumbeszerzések,
- a rendezvények tiszteletdíjai,
- a PR költségek,

- az egyéb dologi kiadások: gépkocsik költségei (pl. üzemanyag, karbantartás, adók), könyvtárosképzés, infokommunikációs kiadások (mobiltelefon, internet és mobilnet előfizetések), szállítási és postaköltség, szoftvertanácsadás és informatikai szolgáltatás díja, bankköltség, iroda- és írószerek, kézműves anyagok, nyomtatópatronok és könyvtári ügyviteli eszközök vásárlása.

Könyvtárhasználat a szolgáltató helyeken

Település	Lakónépessége	Olvasók száma összesen							Ebből 14 éven aluliak száma			
		Regisztrált használók	Személyes használat	Az összesből Internet használat	Telefon, fax, e-mail	OPAC, honlap	Kölcsönzött dokumentumok	Helyben használt dokumentumok	Regisztrált használók	Személyes használat	Kölcsönzött dokumentumok	Helyben használt dokumentumok
Összesen	93 662	10 799	60 626	12 170	4 031	2 311	79 992	81 759	4 608	29 090	32 750	38 477
1-500 lakosú településen	2 202	333	1 696	409	0	82	3 323	1 961	100	839	1 240	828
501 - 1000 lakosú településen	10 882	1 002	6 040	968	20	5	8 962	10 330	240	2 488	3 246	4 252
1001 - 1500 lakosú településen	16 582	2 339	13 067	2 396	181	393	8 069	7 261	1 264	6 336	3 416	4 261
1501 - 5000 lakosú településen	63 996	7 125	39 823	8 397	3 830	1 831	59 638	62 207	3 004	19 427	24 848	29 136

(az adatok a könyvtárak éves statisztikai jelentései alapján készültek)

Az ellátandó lakosság száma a megyében 4 117 fővel (4,5 %-kal) nőtt 2018-hoz képest, amelyben talán közrejátszik a kormány által meghirdetett falusi CSOK program, valamint a tény, hogy egyre többen döntenek úgy, a városok helyett a közeli településeken vásárolnak házat vagy kezdenek építkezni.

A regisztrált használók száma 2018-hoz képest 10 %-kal nőtt (ezen belül a 14 év alattiaknál is 3% növekedés tapasztalható), és a személyes használatok száma is csak 1 %-kal csökkent, amely valószínűleg a felújított könyvtárak utáni érdeklődésnek, és néhány településen az új könyvtárosok aktív munkájának köszönhető. Mivel a felújítások miatti zárva tartások ez évben viszonylag rövid ideig tartottak, így nem okoztak túl nagy kiesést a könyvtárak forgalmában. Információink szerint az egyre több szolgáltatóhelyen bevezetett plastik olvasójegyeink is nagy vonzerőt jelentenek a beiratkozásnál, főleg a gyerekek körében.

Az OPAC használat sajnos 42 %-kal csökkent, aminek a hátterében a megyei könyvtár költözése és ennek függvényében az OPAC szerverének több hónapos leállása állhat. Mivel a települési könyvtárak nagy részében már működik a Textlib, és ez a rendszer egész évben szinte folyamatosan működött, feltehetően a kollégák inkább erre az IKR-re hagyatkoztak munkájuk során.

A felújítások és költözések következménye lehet, hogy a kölcsönzött dokumentumok száma 13 %-kal és a helyben használt dokumentumok száma 10 %-kal csökkent. Érdekes tény viszont, hogy a könyvtárakban az internet-használat közel 12 %-kal nőtt, feltehetően a felújított könyvtárak jobb eszközellátottságának köszönhetően.

Noha a 14 éven aluli regisztrált használók száma 3 %-kal nőtt, az általuk kölcsönzött dokumentumok száma azonban 5 %-kal csökkent, és a személyes használat is lefelé mutató tendenciát mutat. Sajnos több településen egyre kevesebb az óvodás és kisiskolás korú gyermek (néhol az iskolát is bezárták), a középiskolások pedig egyre kevésbé járnak könyvtárba. Ezért próbáljuk már az óvodás korú gyermekekkel megismertetni és megszerettetni a könyvtárakat, hogy felnőttként is olvasóink legyenek.

A táblázatból kitűnik, hogy a kistelepülési könyvtárakba átlagosan a lakosok 12 %-a iratkozott be, amely arány a korábbi évekhez képest nem változott. A regisztrált felhasználók 43%-a gyermekkorú. Ez a magas szám rendkívül öröndetes, bár 16 könyvtárunk iskolai könyvtárként vagy iskolával együttműködő intézményként működik.

A települések nagyságára lebontva ez az átlagos adat az alábbiak szerint mutat árnyaltabb képet:

1-500 lakosú települések: 15 % (2018-ban is 15%)

501-1000 lakosú települések: 9 % (2018-ban is 9 %)

1001-1500 lakosú települések: 14 % (2018-ban is 14 %)

1501-5000 lakosú települések: 11 % (2018-ban is 11%)

A táblázat adatait egymással összevetve az alábbi következtetéseket vonhatjuk le:

- egy lakosra 1,54 könyvtárlátogatás jut (2018-ban 1,49),
- egy regisztrált felhasználó átlagosan 5,6 alkalommal látogatott el 2019 során településének könyvtárába,
- egy könyvtárlátogatás alkalmával 1,3 dokumentumot használtak helyben a felhasználók,
- egy regisztrált könyvtárhasználó átlagosan 7,4 könyvet kölcsönzött ki 2019-ben - ugyanez a mutató a gyerekekre vetítve 7,1 db dokumentumot jelent.

Meg kell jegyeznünk, hogy az egyes települések könyvtárainak használata nagyon nagy eltéréseket mutat (ez a táblázatból nem látszik). Ennek okát a könyvtárosok eltérő elhivatottságában és az épületek különböző állapotában látjuk, melyek reményeink szerint még változhatnak.

A szolgáltató helyek infrastrukturális feltételei

Szerencsére 2019-ben is tapasztalható volt az önkormányzatok pozitív hozzáállása az elavult épületek és könyvtárhelyiségek felújítására, esetleg új épületbe költöztetésére vonatkozóan, így több könyvtárunk tudott ismét megszépülni. Tarjánban és Akán olvasótérrel/foglalkoztató szobával bővült a községi könyvtár, Dunaszentmiklóson a teljesen felújított önkormányzati épületben egy új, nagyobb helyiségben alakították ki a könyvtárat, és Csépen is elkezdődtek év végén az átalakítások.

A legnagyobb probléma településeken továbbra is az akadálymentesítés hiánya, vagy csak részleges megléte. 60 település közül elég sok helyen megoldott a mozgáskorlátozottak bejutása az épületbe, de a földszinti elhelyezkedés és az emeleten lévő könyvtárhelyiségek megközelítése lifttel vagy egyéb úton (pl. lépcsőlifttel) csupán 24 könyvtárnál megoldott. Azonban a látás- és hallássérültek részére semmilyen segítség (pl. vezetősáv, indukciós hurok) nincs egyik települési könyvtárban sem, és a szolgáltatások sem akadálymentesek.

Az állomány biztonságos tárolása csaknem mindegyik településen fejlesztésre vár, mivel tudomásunk szerint az épületek kb. 25 %-ban van csupán riasztó és/vagy kamerarendszer.

Humán erőforrás, szolgáltatások biztosítása

Település	Lakónépessége	Nyitvatartási		A szolgáltató helyen dolgozó kollégák										
		napok száma hetente átlagolva	órák száma hetente átlagolva	főfoglalkozású közalkalmazotti jogviszonyban összesen	főfoglalkozású közalkalmazotti jogviszonyban átlagolva (fő/települések száma)	rész munkaidős közalkalmazotti jogviszonyban összesen	rész munkaidős közalkalmazotti jogviszonyban átlagolva (fő/települések száma)	megbízási díjas összesen	megbízási díjas átlagolva (fő/települések száma)	közcélú, közhasznú foglalkoztatott összesen (fő)	közcélú, közhasznú foglalkoztatott (fő/települések száma)	önkéntes összesen	önkéntes átlagolva (fő/települések száma)	képesítése megfelel a jogszabályi előírásainak (%) ¹ átlagolva
Összesen	93 662	2,7	11	11	0,12	15	0,06	37	0,15	3	0,05	0	0	97 %
1-500 lakosú településen	2 202	1,8	4,7	0	0	0	0	6	0,14	0	0	0	0	100 %
501 - 1000 lakosú településen	10 882	2,5	9,7	0	0	4	0,03	10	0,15	1	0,07	0	0	100 %
1001 - 1500 lakosú településen	16 582	2,5	11	1	0,08	5	0,12	7	0,11	2	0,12	0	0	100 %
1501 - 5000 lakosú településen	63 996	3,9	18,4	10	0,38	6	0,08	14	0,21	0	0	0	0	88 %

A nyitvatartási idő - főleg az 1000 fő alatti lakosságú településeken - sajnos még mindig nem éri el a kívánt értéket, hiszen heti 1-2 napban, 2-6 órás nyitvatartással működnek csupán. A nagyobb településeken már jobb a helyzet, de közöttük is akad egy-két település, amely csak heti 2 órában fogadja az olvasókat.

Kistélepülési könyvtáraink többségében rendelkeznek a kollégák a megfelelő végzettséggel, eltérés a törvényi előírásoktól csak az 1500 fő fölötti lakosságú településeken fordul elő.

¹ Az emberi erőforrások minisztere 39/2013. (V. 31.) EMMI rendelete a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer működéséről

5. § (1) g) a szolgáltató helyen a kistélepülési önkormányzat

ga) 1500 fő alatti lakosságú kistélepülésen legalább érettséggel,

gb) 1500–2500 fő közötti lakosságú kistélepülésen középfokú szakirányú végzettséggel,

gc) 2500 fő feletti lakosságú kistélepülésen közalkalmazotti jogviszonyban, felsőfokú végzettséggel és könyvtáros szakképzettséggel rendelkező személyt foglalkoztat.

Csolnokon és Tokodon az önkormányzat finanszírozásával kezdte el a segédkönyvtárosi tanfolyamot a helyi könyvtáros, de szükség esetén a KSZR támogatásból is segíteni tudjuk a kívánt szakképzettség megszerzését. A könyvtárosok digitális és könyvtárszakmai kompetenciái sokat javultak, de még mindig akadnak hiányosságok, amelyek 2019 során is megnehezítették a munkánkat. A kompetencia-felmérés űrlapja már elkészült, a tényleges adatelemzésre 2020 során kerül majd sor.

A legtöbb önkormányzat részmunkaidőben, megbízási szerződéssel alkalmazza könyvtárosát, amely munkaidő a legtöbb esetben csupán a nyitvatartási időre vonatkozik, így a belső munkákra a könyvtárosoknak nem marad idejük, vagy pedig szabadidejükben végzik az adminisztratív feladatokat. 2019-ben megerősödött a kulturális közfoglalkoztatottak visszavezetése a munka piacára, ezért sok településen kellett megválnunk remek kollégáktól. A program 2019. december 31-vel véget ért, így már nem számíthatnak az önkormányzatok állami támogatásra a munkabérekre vonatkozóan.

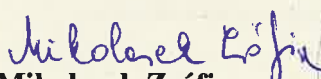
Minőségfejlesztés, minőségirányítás

2019 novemberében **Tózsér Istvánné Géczi Andrea**, az egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár igazgatója érkezett hozzánk, hogy a József Attila Megyei és Városi Könyvtár Megyei Ellátási és Módszertani Osztályának munkáját ellenőrizze, valamint szakfelügyelőként megvizsgálja Kesztölc, Kömlőd, Máriahalom és Szárliget könyvtárainak működését, s javaslatokat tegyen a hatékonyság növelésére. KSZR-es tapasztalatait megosztotta velünk és nagyon örültünk hasznos tanácsainak is. Megállapításai alapján néhány munkafolyamatot átgondoltunk, észszerűsítettünk, és igyekszünk a jövőben hiányosságainkat pótolni.

A saját települési adatok az I. számú mellékletben található.

Tatabánya, 2020. május 20.

Tisztelettel:

Mikolasek Zsófia
igazgató

